كاتێك گۆرانی بەناخی رۆحتدا رۆدەچێتە خوارێ

ستیڤان شەمزینانی

مرۆڤ لەبوونی خۆیدا چەندین زمانی جۆراوجۆری بۆ گوزاشت لەخۆكردنو دەربڕینی هەستە شاراوەكانی خوڵقاندووە، لەچركە ساتێكدا مرۆڤ لەبەردەم ژانێكدا بەچۆكدا دێ یان لەبەرامبەر خۆشەویستەكەیدا بۆتە پارچەیەك لەكریستاڵ تەنیا دەتوانێ بەشێوەو ریتمێكی مۆسیقیانە بئاخڤێ، زۆرجار مرۆڤ هەستو وشە پەنگ خواردووەكانی بەسینتاكسی پڕ چێژو دەربڕینێكی شیعریيانە دەردەبڕێ، رەنگبێ هەر ئەوەش بووبێتە هۆی سەرهەڵدانی گۆرانی وەك رەگەزێكی گرنگی هونەر.

گۆرانی كوردی كەبەشێكە لەكلتورو رۆشنبیریی ئەم نەتەوەیە ئەگەر نەڵێین لەشێوە فۆلكلۆرەكەیدا لەگەڵ لەدایك بوونیدا هەبووە ئەوا سەرهەڵدانی گۆرانی كوردی نەكەوتۆتە كاتێكی درەنگی دوای وجودی كورد وەك نەتەوەیەك.

زۆربەی جاران هێندەی گۆرانییەك یان پارچە مۆزیكایەك كاریگەرە لەسەر مرۆڤ رەنگبێ شۆڕشێك ئەوەندە كاریگەر نەبێ، یان كاریگەریی شۆڕشێك بەهۆی چەند گۆرانییەكەوە بێت.

لەیادمە لەراپەڕینی ئازاری ساڵی 1991 سروودەكانی هونەرمەند (ناسری رەزازی) وەك شەیپوری ئازادی لەئێستگەی دەنگی گەلی كوردستانەوە تەنانەت دەروونی منداڵانیشی دەهەژاند، منیش كە نەمدەتوانی چەكدار بمو وەك پێشمەرگەیەك رۆڵ ببینم، ئەو سروودانە نیگەرانیان لەلا دروست كردبووم چونكە كەفوكوڵی دەروونم تەنیا بەهەڵمەت بردنو رووبەڕووبوونەوەی داگیركەران دادەمركایەوە.

بەش بەحاڵی خۆم لەبواری هونەردا ئەوەندەی بەگۆرانی كاریگەرمو ئاوێزانم لەگەڵیدا هیچ كات (شانۆ - شێوەكاریی) هێندە پەلكێشیان نەكردووم بەلای خۆیاندا (بەبێ ئەوەی لەبایەخی ئەو دوو لایەنە گرنگەی هونەر كەمبكەمەوە) هەربۆیە ئەم چەند دێڕە لەبەرامبەر گۆرانی كوردیو هونەرمەنداندا رەنگدانەوەی ئەو كاریگەرییە زۆرەیە.

حەسەن زیرەك

كاتێك گوێ لەگۆرانییەكانی (حەسەن زیرەك) دەگرم دڵم پڕ دەبێ لەئیرۆسیەتو غەریزەی ژیاندۆستی هۆزمم بۆ دێنێو كۆتم دەكات لەناو خۆیدا، گۆرانییەكانی حەسەن ئەوەندە كاریگەرن مەحاڵە گوێم لەیەكێكیان بێت تەنانەت لەناو ئاپۆرەی دەیان هەزار كەسیشدا بێ ئیستێكم پێ نەگرێو نەمخاتە دنیای جوانیپەرسیو ئەویندارێ (بەمانای رووتی وشەكە)، بەڕاستی (حەسەن زیرەك) موعجیزەی هونەری كوردیەو گەورەترین سیناتۆری ئیمپراتۆری هونەری گۆرانی كوردییە.

عەلی مەردان

کاتێك گوێ رادەدێرم بۆ (عەلی مەردان) دەچمە نێو دنیای خەیاڵو لەفەنتازیاکانی خۆمدا نووقم دەبمو بەفلاشباگ گەشتێك بەڕابردوودی خۆمدا دەکەمو وایلێکردووم تاسەر مۆخ نوستالیژیبمو پابەندبم بەڕابردووەوە، عەلی مەردان بەچریکەی بولبول ئاسای کێشێکی قورس دەخاتە سەر مێشکتو کۆنترۆڵی دەکات لەئاوها حاڵەتێکیشدا ناتوانی چ کاردانەوەیەکت هەبێ جگە لەڕامان لەپیاوێکی ناسکی دڵ بریندار وەك خۆی.

ناسری رەزازی

ئەو دەقیقەیەی رەزازی بەدەنگی زوڵاڵو شۆڕشگێڕانەی لەبەردەم گۆرانی یان سروودێکی خۆیدا رامدەگرێت، ئیدی ستەملێکراویی نەتەوەیەكو ئێشو ئازارو ناسۆرەکانی جارێکیتر دەخاتەوە ناو زاکیرەتو بەردەوامی پێدەبەخشێ لەچینی یادەوەرییەکاندا، ئەوکاتەی سروودەکانی لەدڵت دەدەن دەبیتە منداڵێکی ئەنفال کراو کە لەگەڵ حەشاماتو کاروانی ئەنفال بەزیلێکی سەربازی بەعس بەرەو نوگرە سەلمانت دەبەنو لەوێوە عەرعەر چاوەڕێیە بۆ خەوێکی هەتا هەتایی لەژێر لی بیاباندا.

نەجمەدین غوڵامی

سۆزی دەنگو دەربڕینی نەجمەی غوڵامی تنۆك تنۆك فرمێسك بەچاوانماندا دێنێتە خوارێ، گۆرانی (پایز پایز) بیری هەڵوەرینی گوڵەکانو فڕینی جاویدانی پەروانەکانو کۆچی ناوادەی ئازیزانم دەخاتەوە، دەمباتەوە بۆ گازینۆی شەعب تا لەگەڵ شاعیری پایزو گەڵاڕێزان (محەمەد عومەر عوسمان) پیاڵەیەکی دی چا بخۆینەوەو دواتر لەپەنا بەبادانی سیگارەکەماندا بەرەو ماڵ ملی رێگە بگرینە بەر.

غوڵامی سوکنایی بەدڵدا دەهێنێو زۆرجاریش لەخۆکوشتن ژیوانم دەکاتەوە و بەبزەی گۆرانی (خانومان) دەمباتەوە نێو دنیای بەرائەتو عیشقو پێت دەڵێ هێشتا ژیان بایی ئەوەندەی پێوە ماوە کە ئافرەت یان هەر مەعشوقێکی دیکەت تیایدا خۆشبووێ.

عەدنان کەریم

بەیانیان کاتێ لەخەو رادەبمو بەرلەوەی دەموچاوم بشۆم گوێم لێیە باوکم بەدیار گۆرانییەکی (عەدنان کەریم)ەوە سیگار دەکێشێو دەست دەهێنێ بەقژە ماشو برنجییەکەی خۆیداو نوقمی دەریای خەیاڵ بووە، ئیدی (عەدنان) بەم جۆرە دێتە بەردەم دەرگای دڵو ناچارت دەکات دەروازەی کلۆمدراوی لێبکەیتەوە، بەم جۆرە عەدنان وەك شنەبایەکی فێنك خۆی دەکات بەدەروونتدا و دەیکاتە هێلانەی خۆیو ئەوسا لەسەردەمی ونبوونی گۆرانی کوردیدا بەوپەڕی رەسەنایەتییەوە لەگەڵ رۆحت دەدوێو پێتدەڵێت یەکەمو دواکاری ئەمرۆت تەنیا خۆشەویستیو پیاسەیەکی لای ئێوارانە لەگەڵ دلبەرێکدا، ئەو بەرۆحی نالیو وەفاییو مەحوییەوە لەگەڵتدایەو هیچ کامیشیان نییە.. ئەو نالی نییە بەڵام (عەدنان کەریم)ە.

مەزهەری خالقی

تائێستا نازانم بۆچی هێندە خووم بەگۆرانییەکانی (خالقی)یەوە گرتووە. بێ ئەوەی بتوانم بەسەریدا زاڵ بم هۆگری ئەو سۆزو دەنگە پڕ لەهەستەم.

هەرکە گۆرانییەکی (خالقی) هات، تەرکیزی هەموو بیرکردنەوەو تەنانەت هەموو نیگاکانیش لەخۆیدا کۆدەکاتەوە، سیحری ئەو دەنگە ئەوەیە هەرچەند گوێی بۆ رادێری و لەگەڵی بژیت جار لەدوای جار نوێیە بەڕادەیەك بەموبالەغەی نازانم بلێم یەك جار ژیان کەمە بۆئەوەی بتوانی تینوێتیت لەکانیاوی خالقی بشکێنی.

تەنیا یەك ژیان کەمە لەگەڵ ئەو هەستە ناسکە ئاه هەڵبکێشی، تەنیا یەك جار ژیان کەمە بۆئەوەی بتوانی بەتەواوی تەرکیزو بیرکردنەوەت رۆبچیتە نێو دنیای ئەفسانەیی خالقی.

دیاری قەرەداغی

ئای لەو نەگبەتییەی کەسێك (دیاری قەرەداغی) خۆی دەکات بەژیانیدا، ئەو کاتێك گۆرانی دەچڕێ ئەز ئارەزووی کوشتن یان ئازاردانی دەکەم! ئاخر ئەو سەرتاپای ژیانمی کردە ئازار، ئەو گۆرانییەك دەچڕێ رۆحت هەپرون هەپرون دەکات؟ وشەکانی حەلاجو مەعەریت وەك گوڵاو بەسەردا دەپرژێنێ، ئەو پێت دەڵێ ئەم نیشتمانە سوتماکە سەرلەبەری برینو ژانو دەردەدارییە، ئەو شەو نایەڵێت بخەویت چونکە پێت دەڵێ ئەی کوڕی ئەم نیشتمانە تۆ (پاڵەوانێکی بێ شمشێری) پێت دەڵێ تۆ شێرە بەفرینەیت، ئەو بانگەوازی رابوون دەکات کەچی هەر خۆی حەقیقەتە تاڵەکان وەك گوللە دەنێت بەسەر سنگتەوە، دیاری فێری کردین خاك چ بۆنێکی هەیە، نیشتمان چ رەنگێکی هەیە، ژیان چ ئازارێکی هەیە، ئەو فێرمان دەکات غروبو ئاوابوونی خۆرو کۆچی باڵندەکان تەفسیر بکەین.

خالید رەشید

خالید رەشید: وەك دیاردەیەك لەبەردەمتدا دەتەقێتەوە، لەتاراوگەکەیدا لەسۆزی نیشتمانەکەیدا هێدی هێدی دەتوێتەوە، مانیفێستی غەریبانی وەك سەمفۆنیایەك بەگوێماندا دا و غەمەکانی تاراوگەو ژیانی غەریبی بۆ حینجە کردین، کاتێك خۆیو عودەکەی گۆرانی (بوکی ئێوارە) بۆ دڵت ئاڕاستە دەکات، ئیدی هەروەك قەدەر پێتەوە دەلکێتو پێت دەڵێ ئەمە چارەنووستەو ناتوانیت لەم گۆرانییە قوتار بیت، ئەو گۆرانی کوردی بەرەنگو بۆنو تامی خۆیەوە دەبێژێو قسە لەگەڵ رۆحی کوردیت دەکات، فێری کردین بوکی ئێوارەو نیشتمانو رەسەنایەتی ئەم گەلەمان خۆشبوێ، گۆرانییەکانی مەحکومی کردین دۆزەخی وڵاتمان لەبەهەشتی مەنفا لا شیرینتر بێو تاڵاوی نیشتمان لەدەممانـدا وەك هەنگوین بێ.

بەهجەت یەحیا

هەر کەدەنگی (بەهجەت) دەگاتە گوێت، خۆت دەبینی لەکۆڕی دەروێشاندا کەچۆن زیکرو عەشقی خودا دەبێتە هەموو ژیانت، فێرت دەکات چلۆن لەبەردەم مەعشوقدا وەك مۆم بسوتێی (ئەو فێری سوتانمان دەکات)، بەگۆرانییەکانی

دەتباتەوە بۆ سەر كانیاوە روونەكانو پێت دەڵێ فەرموو پڕ بەكامی دڵت تێری لێ بخۆرەوە، دەتگەڕێنێـەوە بۆ ئـەو پەڕی پاكیو ئاوێنەیەك دەداتە دەستت بۆئەوەی پاكێتی خۆتی تیا وەدیبكەیت.

(بەهجەت) ناڵینی عاشقانو ڕێگەی سەختی ئەڤینداریو فڕینی دیدالیۆسو سەركێشی پرۆمیسیۆست بیر دەخاتەوە، پێت دەڵێ بۆئەوەی بتوانی عاشق بی پێویستە وەك پرۆمیسیۆس یاخیو سەرچڵو لێوەشاوەبیت، بۆئەوەی بتوانی لەمەعشوقەكەتدا فەنا بیت دەبێتە وەك (ستیڤانی دیدالیۆس) بتوانی بفڕی، بەهجەت وانەكانی عیشق راڤە دەكاتو بۆت شرۆڤە دەكات بۆچی شێخی سەنعان بۆ كچی دیان لەدینەكەی وەرگەڕا؟

پێت دەڵێ بۆچی نالی هێندە عاشقی حەبیبە ببوو؟ و بۆچی مەولەوی خۆی لەعیشقی عەنبەر خاتووندا ون كردبوو؟ بەهجەت ناچار دەكات لەدوای گوێگرتن لێی بچی یەك دووجام مەیی بنۆشی تا بتوانیت ئامادەیی وەربگریت بۆئەو فڕینو عیشقە قورسەی وی باسی دەكات.

كەریم كابان

هەركە (كابان) بەڕۆحە گەنجەكەیەوە هاتە ماڵی رۆحتەوە، دەبێت دەست لەدنیا بشۆی و بەدوای دنیایەكی یۆتۆپی بگەڕێی كەلێوان لێوە لەسۆزو میهرەبانی، رێگات نیشان دەدات مەملەكەتی عیشقو ئەڤین بدۆزیەوە، دەتباتەوە سەر سەرچاوەكانی دڵو پێت دەڵێ فەرموو جێگای مرۆڤو ژیانو هەموو بوونەوەران لەم دڵە بچوكەدا بكەوە، پێت دەڵێ وەك عیسای مەسیح ژیانت لەپێناوی ئەوانی تردا خۆش بووێ، دەتنێرێتەوە بۆ رابردوویەكی دووری بێگەرد تا لەپەنا مەلای جەزیری یان وەلی دێوانە عاشقی كچە كوردی نازدار بیت، ئەو مەبەستیەتی پێت بڵێ هەرچەندە جەستە پیرو لاواز دەبێ بەڵام دڵ شتێكە نەپیر دەبێو نەلاوازیی دەناسێ، دڵ هەر بەگەنجی دەمێنێتەوە، عیشقیش هەر عیشقە چ لەلاوی یان پیریدا بێو پارچە شیعرەكەی فرانسواز ساغان - م وەبیر دەخاتەوە

كنت فى العشرين تستطيع ان تحب

وكنت فى الثمانين تستطيع ان تحب

هناك دائما مناسبه لاشتعال البرق

كەریم كابان.. پێت دەڵێ دەروازەكانی ژیان جگە لەجوانیو ئافرەتو ئەویـنداری هەموو كلۆم دراون، پێویستە بۆ پەڕینەوە لەناهەمواریيەكانی ژیان بەدەرگای عیشقو سوتانی رۆحتدا بپەڕیتەوە.

دوا وشە

نەمتوانی ئەم چەند دێرە كە كاریگەریی گۆرانی هونەرمەندانی ناوبراو لەدڵو دەروونمدا بەرهەمی هێنا بوو لەدڵی بچوكمدا جێگەی بۆ بكەمەوە، ئەمەش ناچاری كردم دەست بدەمە خامەو ئیحساسی خۆم بخەمە بەردەمی خەڵكی تریش.

بۆیە ئەم بابەتە لێكۆڵینەوە نییە بەقەدەر ئەوەی پەخشانێكی سادەیە.